

Інна ЗАЙОНЦ,
директорка Славутського навчально-виховного комплексу
«СЗОШ I-III ст., ліцей «Успіх», відмінник освіти України

Реалізація наскрізних змістових ліній – шлях до формування ключових компетентностей

Метою освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості та допитливості.

Реалізація мети освіти ґрунтується на таких ціннісних орієнтирах, як формування активної громадянської позиції, відповідальності за своє життя, розвиток громади та суспільства, збереження навколишнього світу. Державний стандарт передбачає організацію освітнього процесу із застосуванням діяльнісного підходу на інтегрованій основі. Вимоги до обов'язкових результатів навчання визначаються з урахуванням компетентнісного підходу.

До ключових компетентностей належать компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати й досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження; екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів з розумінням важливості збереження природи для сталого розвитку суспільства.

Один із головних трендів сучасної освіти - наскрізні освітні лінії. Це соціально значимі надпредметні теми, які є інструментом формування у школярів уявлення про суспільство. Також вони допомагають розвивати здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях, формувати світогляд. Ключову роль серед них займає екологічна безпека та сталий розвиток. Її метою є формування соціально активних особистостей, які розумітимуть екологічні проблеми та робитимуть усе можливе для збереження довкілля.

Наскрізні освітні лінії є одним з ключових компонентів програми НУШ. Їх вивчення та застосування передбачає формування наступних наскрізних умінь у школярів:

- розв'язання проблем;
- критичне мислення;
- творче мислення (креативність)
- співпраця;
- ефективне спілкування;

- розвиток власного емоційного інтелекту;
- дослідження;
- організації своєї діяльності;
- рефлексія;
- вдумливе читання.

Компетентнісний потенціал кожної освітньої галузі (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформативної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) забезпечує формування компетентностей в галузі природничих та екологічних наук на основі усвідомлення принципів сталого розвитку.

Навчальні ресурси мовно-літературної галузі (науково-пізнавальні й навчальні тексти природничого і технологічного змісту; аналіз текстів (фрагментів) природничо-екологічного змісту, опис експерименту, усні/письмові презентації в рамках дослідницьких проєктів):

- розвивають уміння швидко й ефективно шукати інформацію про довкілля, використовувати різні види читання для здобуття нових знань; критично оцінювати відображені в наукових, художніх і публіцистичних текстах результати людської діяльності у природному середовищі; змістовно, логічно, послідовно, точно описувати процес власної діяльності; спостерігати, аналізувати, проводити мовні експерименти; словесно оформлювати результати досліджень; визначати роль природи в житті людини; використовувати сучасні технології, бережливо ставитися до природи. Усвідомлення значення навколишнього середовища для життя і здоров'я людини; готовність зберігати природні ресурси, критично оцінювати результати людської діяльності в природному середовищі, відображені у творах літератур, ілюструвати екологічні проблеми прикладами з художніх творів; бережливо ставитися до природи як важливого чинника реалізації особистості; формують сприйняття природи як цінності; готовність захищати довкілля, зберігати природні ресурси для сьогодення та майбутніх поколінь; готовність до опанування новітніх технологій, усвідомлення значення навколишнього середовища для життя і здоров'я людини; готовність зберігати природні ресурси; оперативне реагування на технологічні зміни. Усвідомлення людини як частини природи, незворотності покарання за зло, причинене довкіллю.

Вчитель школи І ступеня Трочук І.Б. на уроках української мови активно використовує навчальний потенціал предмета та наскрізні освітні лінії. Ось кілька прикладів.

Українська мова

Тема: Українська народна казка «Котигорошко» (12 тиждень)

Казка і екологія

Вправа ЗХД. (Діти працюють в групах і заповнюють 1 і 2 колонку таблиці, використовуючи гаджети – заповнюють 3 колонку).

Що відомо про птаха грифа?

Яку користь він приносить?

Знаємо	Хочемо дізнатись	Дізналися

Українська мова

Тема: Микола Носов «Телефон» (8 тиждень)

Оповідання та екологія

- Як ви вважаєте, які проблеми порушує автор в оповіданні «Телефон»?

- Могло б це статися в наші дні? Чому?

М. Носов в оповіданні торкнувся проблеми впливу телефону на здоров'я людини.

Встановіть причинно – наслідкові зв'язки слова «телефон».

Вправа «Добре – погано»

Добре (що є телефони)	Погано (що є телефони)

Роль математики полягає в тому, що методом доцільно дібраних задач, функціональних залежностей можна навчити учнів розуміти окремі екологічні поняття, прищепити навички раціонального використання природних ресурсів, розкрити роль математики у пізнанні найбільш загальних і фундаментальних законів природи, створити базу для формування наукового світогляду, розкриття математичних закономірностей природи через вступні бесіди вчителя відповідно до теми уроку;

- з'ясування ролі математики в розв'язуванні екологічних проблем; складання графіків і діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу;

- аналіз прикладів економного та ефективного використання природних ресурсів;

- розкриття математичних закономірностей певних явищ природи;

- виховання екологічного розуміння та екологічної культури, відповідальності за стан навколишнього середовища;

- розв'язання задач з метою розуміння окремих екологічних понять, обробка статистичного матеріалу.

Вдалі методики реалізації наскрізних змістових ліній у процесі викладання математики застосовує вчитель Трочук І.Б. у четвертому класі, який бере участь у всеукраїнському експерименті з упровадження Державного стандарту початкової школи. Дослідницький контекст завдань, їх прикладний характер та емоційна забарвленість забезпечують високу якість навчання.

Математика

Тема: Додавання виду $350+200$, $350+20$. Віднімання виду $350-200$, $350-20$.

Математика та екологія.

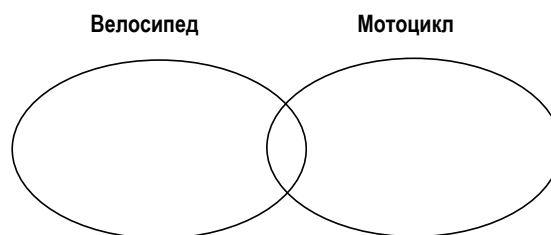
Задача №5, стор 6 (автор О.М. Гісь, І.В.Філяк, 3клас)

Прокат велосипеда – 50 грн за день. Прокат мотоцикла – 200 грн за день.

На скільки дорожчий прокат мотоцикла, ніж велосипеда за 3 дні?

1. Завдання: заповнення діаграми Венна.

Що спільного?

Що від'ємного?

- Який вид транспорту не забруднює навколишнє середовище?

2. Завдання в групі: створити екологічний транспорт «майбутнього».

Математика

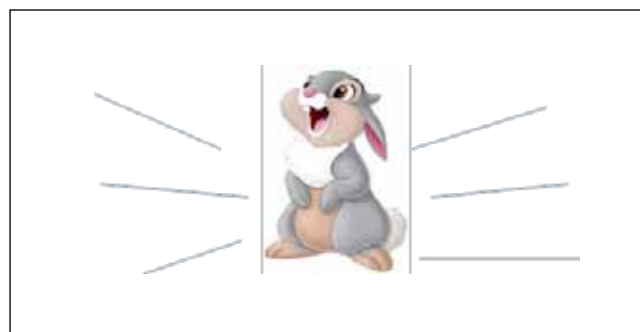
Тема: Письмове додавання трицифрових чисел з переходом через розряд

Математика та екологія.

Задача №10, стор. 63 (автор О.М. Гісь, І.В.Філяк, 3клас)

У дідуса Пилипа – урожай : 279 головок капусти. 104 головки капусти він завантажив у багажник автомобіля, 152 головки – на причіп, 12 – склав у мішок, а решту – залишив на полі для зайців. Скільки головок капусти дідусь Пилип залишив для зайців?

1. Завдання: Що їдять зайці? Заповнити картку:

2. Завдання: шкала Ставлень «Чиносять шкоду зайці?»

Довідка. Зайці можуть завдавати істотної шкоди дачним господарствам, особливо взимку, коли земля покривається снігом і немає зеленої рослинності. Тоді вони здійснюють набіги на порожні дачні ділянки і об'їдають кору дорослих фруктових дерев, поїдають залишки рослинності з городу, сіно, згризують або ушкоджують пагони і кущі, ласують молодими деревцями. Часто це призводить до загибелі рослин. На садових ділянках найбільше зайці люблять гризти кору.

Сучасний урок – це урок, на якому створюються реальні умови для інтелектуального, соціального, морального становлення особистості. Це урок, на якому дитина відкриває світ природи, набуває досвіду в її дослідженні, шукає відповіді на запитання, спостерігає за

навколишнім світом, експериментує і створює навчальні моделі, виявляє допитливість та отримує радість від пізнання природи; опрацьовує та систематизує інформацію природничого змісту, отриману з доступних джерел, і представляє її у різних формах; усвідомлює розмаїття природи, взаємозв'язки її об'єктів та явищ, пояснює роль природничих наук і техніки в житті людини, відповідально поводить у навколишньому світі; критично оцінює факти, поєднує новий досвід з набутих раніше і творчо його використовує для розв'язування проблем природничого характеру.

Які інструменти розвитку наскрізних умінь обрати? Це цілком залежить від учителя та від завдань, які він ставить перед собою. У будь-якому разі головне завдання – продемонструвати дітям, наскільки важливо (а також цікаво!) не просто отримувати знання, а й застосовувати їх на практиці.

Валентина СІДЛЕЦЬКА,
директорка Старокостянтинівської
загальноосвітньої школи I-III ступенів №1

Пілотна школа: нові підходи, сучасна методика

Чотири роки тому стартувала реформа загальної середньої освіти в Україні. Головна мета у розбудові Нової української школи – це забезпечення кожній дитині рівного доступу до якісної повної загальної середньої освіти та безпечне, сучасне, здорове, комфортне, інклюзивне та мотивувальне для всіх учасників освітнього процесу середовище.

Перші спроби творення НУШ робили «піонери – пілотники». Потрапивши у сотню пілотних шкіл України, наша Старокостянтинівська ЗОШ I-III ступенів №1 успішно завершила пілотування нових підходів до організації освітнього процесу в початковій школі, метою якого було розробити, науково обґрунтувати та експериментально перевірити навчально-методичне забезпечення початкової освіти в умовах реалізації нового Державного стандарту початкової освіти. І нам це вдалося. Сьогодні можна сказати, що пілот – це не лише нові підходи, нові сучасні методики, створення моделі нового здобувача освіти, розвивальне, навчальне освітнє середовище, а й багатий досвід, нові знання, уміння, взаємопідтримка та взаємодопомога, знайомство з талановитими, творчими колегами.

Участь закладу в експериментальній діяльності вплинула позитивно на всіх. Ніби якийсь інноваційний вихор влетів у наш колектив, й ідеї НУШ почали поширюватися у всіх класах початкової школи ще у 2017 році. Слова Конфуція стали для нас рушійною силою: «Якщо ми навчатимемо сьогодні так, як навчали вчора, ми вкрадемо в дитини завтра». НУШ це – нові можливості зацікавити

сучасних динамічних дітей. Ми усвідомлювали, що на нас лежить велика відповідальність: чи полюблять Нову українську школу діти, чи підтримають її батьки учнів, чи зміниться якість освіти взагалі. Завжди важко бути першопрхідцями, але водночас це дуже цікаво.

Основною новацією в проєкті є структурування змісту освіти на засадах інтегративного підходу у навчанні. Процес інтеграції полягав у взаємозв'язку змісту, методів і форм роботи. Однією з оптимальних моделей була інтеграція навколо теми чи проблеми під час тематичних днів і тижнів. Що дала інтеграція?

Інтеграція дозволила уникнути дублювання інформації на різних уроках і, водночас, розглянути аналогічний матеріал з різних боків, за допомогою різних дидактичних засобів. Таким чином забезпечувалася збалансованість у сприйманні інформації різних освітніх галузей, психологічно комфортна атмосфера навчальних занять. Інтеграція дала змогу дітям сприймати предмети і явища цілісно, різнобічно, системно та емоційно.

Новий цікавий інтегрований курс «Я досліджую світ», що є родзинкою в пілоті, це – тісне переплетення математики, української мови, природознавства, історії, основ здоров'я, трудового навчання. Він має виховне, розвивальне і навчальне спрямування. Тут відбувається підготовка дитини до життя. Подібні уроки мають більш практичний характер, адже здобутий досвід діти можуть застосовувати в подальшому. Формується правильна поведінка у